

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXIV. Prima ratio Terilli levis esse demonstratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

830. mutatio opinionis non fit salvâ observantiâ præcepti de recitandis horis. In casu denique de quo n. 832. vel sit cum violatione præcepti abstinentiæ à carnibus, vel cum violatione præcepti jejunii naturalis ante communionem. Quando enim voluit comedere carnes, comeditque, vel voluit eas comedere die Dominico; vel die Sabbathi. Si die Sabbathi, voluit violare præceptam eo die abstinentiam. Si die Dominico, voluit solvere jejuniū naturale diei Dominicæ. Quo violato, si communicet, communicat post naturale jejuniū voluntariè violatum. Et ad minus cum periculo sic communicandi. Quia ad minus communicat cum dubio de eo, vel etiam plusquam dubio. Si enim utrumque horologium æqualis sit probabilitatis, communicat cum vero dubio. Si primum horologium majoris sit probabilitatis quam secundum, communicat plusquam cum dubio. Si primum horologium minoris erat probabilitatis, quam secundum, non poterat ad illius pulsam carnes manducare. Ne manducaret cum dubio, vel plusquam dubio manducandi die Sabbathi.

837 Tertia pars assertionis manifesta est ex doctrina ejusdem Caramuelis n. 821. recitata, quâ dicit, Judices condemnare non posse homicidam v. g. qui ad honoris sui defensionem, sequendo probabilem opinionem, hominem occiderit.

838 Quarta pars ostenditur, quia scandalosa est v. g. opinio, quæ dicit licitum esse fugientem insequi, ad recuperandum honorem, propter acceptam alapam, illumque vulnerare, & percutere. Atqui praxim illius authorizant Probabilistæ, v. g. Caramuel pag. 552. de ea sic discurrens: *Nolo examinare, utrum hæc opinio si probabilis... malo enim id supponere, quis enim probabilitatem extrinsecam negaturus erit sententia, tanto & tantorum Scriptorum numero stabilita? quis intrinsecam, tantis rationibus firmata? Sed infero: ergo qui fecerit, quod hæc opinio esse licitum docet, non operabitur suadente diabolo, nec poterit probabiliter dici, culpam mortalem commississe.* Si ista opinio probabilis sit ex alatis principiis, erit & illa, quæ post acceptam alapam permittit fugientem insequi, & occidere: utpote quam ex simili ratione similiter defendunt Reginaldus, Filiutius, Layman, Escobar, alique plures. Ergo & qui hoc fecerit, secundum discursum Caramuelis non poterit probabiliter dici, culpam mortalem commississe. Quod scandalum, & horrorem piis auribus incutit.

CAPUT LXXIII.

Antonii Terilli, aliorumque Probabilistarum argumenta, post debitum examen levissima, & in præceptum ducentia inveniantur.

839 **E**Videnter id demonstratum est à cap. 39. ad 42. ubi eorum argumenta, etsi non

omnia, saltem præcipua exactè discussimus, ponderavimus, levissimaque, immò irratiōnabilia esse, atque in præceptum ducere, demonstravimus. Ad cujus majorem evidentiam, animus est sigillatim examinare, ponderare, & refellere octodecim, seu omnia argumenta Antonii Terilli, acerrimi, subtilissimique Probabilistarum propugnatoris, qui in favorem Probabilismi, omne dicibile ex omnibus vel præcipuis Probabilistis collegit, promovit, & ut potuit, roboravit, in iis adeò confusus, ut in Frontispicio Tractatus sui de conscientia probab. & alterius de Reg. mor. sive de sufficienti ad conscientiam ritè formandam regula, gloriatur se, quâ ratione, quâ autoritate irrefragabili licitum minoris probabilitatis de licito usum demonstrare: Videamus, an ita sit.

CAPUT LXXIV.

Prima ratio Terilli levis esse demonstratur.

Terillus ergo in Reg. mor. q. 2. n. 20. primam rationem suam sic conficit: si licitus non esset usus opinionis minùs probabilis de licito, contra agnitam probabiliorem de illicito, gravissimè peccassent omnes hujus sæculi Doctores, qui à centum & amplius annis usum illum licitum asseruerunt. Quia doctrinâ falsâ, in re gravissima proximos suos (qui eorum autoritate directi fuerunt) in peccatum & errorem intolerabilem induxissent. At certum est non omnes (totumque viros pietate, virtute, atque eruditione insignes) in eo graviter peccasse, nec alios in errorem intolerabilem induxisse. Aliàs Deus per integrum sæculum Ecclesiam suam deseruisset, periculosissimèque & damnabilissimè cæcutire permisisset. Quod incredibile est: cum non minùs hodie, quam olim, Ecclesiam suam diligit. Licuit ergo Doctoribus illis doctrinam illam tradere. Per consequens licuit fidelibus eam prædicare. Omnis quippe doctrina practica, quæ licitè per totam Ecclesiam traditur, censetur legitima morum regula.

Respondeo, hoc argumentum multipliciter peccare: siquidem 1°. à veritate alienum est omnes hujus sæculi Doctores, qui à centum & amplius annis scripserunt, usum illum licitum asseruisse. Cùm oppositum demonstraverimus c. 48. & 49. Et Thyif. Gonzales (S. J. Gener.) in libro suo de recto usu op. prob. ostendat plures Soc. Theol. Molinam, Bellarm. Rebellium, Comitolum, Reginald. Candidum, Philaleth. præter alios, usum illum improbasse, & ne Authores quidem hujus sæculi eum communiter approbasse. Quamvis enim (ante Alexandrum VII.) communiter docuerint, licitum esse sequi opinionem minùs probabilem & minùs tutam, relictâ probabiliore & tutiore, plerique eorum non loquuntur in sensu Terilli, aliorumque Recentiorum, nimirum de minùs probabili reduplicativè ut tali, respectivè ad operantem, id est, quæ ipsi ope-

ranti, spectatis omnibus hinc inde fundamentis, directè appareat minùs probabilis; sed de minùs probabili specificativè, id est quæ communiùs habetur minùs probabilis, quàm opinio tutior, operanti tamen apparet directè verisimilior. Ita ille in introductione, nec non dissert. 2. per totam, ac deinceps.

841 Respondeo 2°. errasse omnes, qui usum illum approbarunt, docueruntque licitum: certum namque est id absque comparatione credibilius esse, quàm errasse omnes Patres, & omnes Doctores, qui per mille & ferè sexcentos annos usum illum improbarunt, uti improbabè ex suprà dictis constat. In hoc quippe casu aliqua foret apparentia dicendi, quòd Deus Ecclesiam suam per tot sæcula deseruisset: quia fideles non habuissent à quibus potuissent ab errore revocari. In illo verò casu absque apparentia hoc Terillus dicit, quia fideles semper habuerunt Doctores omnes Antiquos, pluresque Modernos, à quibus potuerunt ab errore hoc in puncto revocari. Neque enim Deus Ecclesiam suam hoc sæculo docet per solos hujus sæculi Doctores, sed & maximè per Antiquos, quorum scripta supersunt, & ad quos, non ad Juniores ab Antiquis discrepantes, divina nos Providentia remittit pro discenda veritate & sapientia: *quoniam in Antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.* Job. 12. *Non te prætereant narratio Seniorum: ipsi enim didicerunt à Patribus suis.*

842 Respondeo 3°. non esse tribuendas Ecclesiæ sententias omnes per Ecclesiam communes, nec proinde dicendum, Ecclesiam desereri, dum aliquamdiù currere à Deo permittuntur. Cum sciamus ex iis plurimas ab Ecclesia fuisse postea condemnatas. Exemplo sint propositiones 1. 2. 3. 4. 8. 9. 13. 30. 36. 42. 43. 45. 54. 55. 58. 60. 62. ab Innocentio XI. proscriptæ, tamen adeò communes fuerint per Ecclesiam, ut de 30°. Petrus Navarra (apud Lessium l. 2. c. 9. dub. 12.) dicat quòd *ex sententia omnium licet contumeliosum occidere, quando aliter hac injuria arceri non potest.* Et quis nescit communissimam fuisse opinionem quæ dicit, prudenter agere, quisquis agit secundum quamcumque opinionem probabilem, dummodò probabilem? Sicut & illam, quæ dicit, proximam peccandi occasionem non necessariò deserendam, dum desereri nequit absque gravi damno honoris vel fortunæ. Esse licitum furari non solùm in extrema, sed & in gravi necessitate. Eas tamen Ecclesia numquam approbavit, uti nec hanc Amici doctrinam: *Licet Clerico, vel Religioso, gravia crimina de se, vel sua Religione spargere minantem occidere, quando alius defendendi modus non superpetit,* tamen de ea Caramuel Theol. fundam. pag. 544. dicat: *Doctrinam Amici solam esse veram, & oppositam improbabilem, censemus omnes docti.*

843 Respondeo 4°. turbam quidem magnam Recentiorum, sicut istas propositiones, sic & eam, quam modò impugnamus, tra-

didisse, sed majori ex parte priorum vestigia, instar avium & ovium, absque delectu rationum, vel saltem rationibus non satis exactè ponderatis, secutam fuisse. Tum quia in hoc sæculo librorum erroribus scitentium feracissimo, *negare non possumus* (ait Bassæus in floribus, verbo *conscientia* n. 8.) *turbam Doctorum aliquando amplecti opinionem absque delectu rationum, aut saltem rationibus non exactè ponderatis.* Tum quia ex illis plurimi nonnisi aliorum opiniones collegerunt; plurimi rem nonnisi leviter attigerunt, nec eam pro & contra ventilaverunt; sed vulgari ratiunculâ pro ea adductâ, probabilisticam doctrinam veram magis supposuerunt, quàm ex professo examinandam probandamque susceperunt, nonnullis exceptis; qui nec contrarium Antiquitatis hac de re sensum satis exquisierunt; nec satis solerter scrutati sunt hac de re documenta Scripturarum, Pontificum, & Sanctorum; nec ad inconvenientiam ex Probabilismo consecutaria satis attendunt. Quod ita esse, argumento est, quòd ex quo hæc omnia diligentius ponderari, inconvenientiaque probabilistica doctrinâ detegi cœperunt, plurimi Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, plurquam sexaginta Theologi, Parochi absque numero, usque adeò in doctrinam illam inveni cœperunt, ut jam notabiliter defecerit numerus sectatorum illius, majore, gravioreque parte Doctorum in sententiam nostram in tantum abeunte, ut (teste Eminentiss. D. Cardinale de Lauræa tom. 2. in 3. l. Sent. disp. 11. a. 4. n. 299.) jam *ferè totam habeat Ecclesiam, que de illa (probabilistica) obmurmurat, eamque omnes cordati, & publicè & privatim insimulant ut relaxationum originem.*

Respondeo 5°. tamen si erraverint omnes, 844 qui doctrinam illam tradiderunt, vel practicarunt, consequens non est, quòd graviter peccaverint. Cum plures ex ipsis à gravi peccato excusare potuerit bona fides, eos utique omnes, qui doctrinam illam vel tradiderunt, vel practicarunt, nullo sibi ablandiente humano affectu, sed sincerâ intentione non docendi, vel practicandi, nisi doctrinam veram. Bonam quippe fidem valere plurimum ad excusandos eos, qui vel tradunt, vel in praxi sequuntur errores, ostendunt exempla S. Cypriani, S. Vincentii Ferrerii, Palchavii (Romanae Ecclesiæ Diaconi) B. Ludovici Alemanni, Petri Lutsemburgensis, &c. de quibus alibi.

Respondeo 6°. Terillum falsum supponere, dum in fine argumenti sui supponit licuisse Doctoribus omnibus doctrinam illam tradere; licuisse & fidelibus omnibus eam praticare. Quibus enim licuit, (si licuit) per se non licuit, sed per accidens, ob bonam fidem, rectamque intentionem. Quæ si fuerit in iis, qui sincerè veritatem amantes, nullo ducti humano affectu eam tradiderunt, quia veram crediderunt; non fuit tamen in ple-

plerisque, qui eam (sicut alias pleraque indulgentiores opiniones) tradiderunt, non tam amore veritatis, divinæque gloriæ, vel animarum salutis, quam propriæ existimationis, necnon utilitatis, plausivæque popularis inde captandi. Cujusmodi plures esse, & fuisse Terillus fatetur in præfatione libri de Reg. mor. Istos verò peccare, & graviter posse peccare, dubium non est. Ut enim sapienter Suarez (apud sapientissimum Lezianam nostrum consulto 48.) tenetur *Præceptor saniorum & veriorum doctrinam docere; in quo potest per gratias peccare juxta materia qualitatem.* Unde illa. 30. *Va filii desertores, ut faceretis consilium, & non ex me... os meum non interrogastis.* Et Ezech. 13. *Va, qui consunt pulvillus, sub omni cubito manus... cum caperent animas populi mei, vivificabant eas.* Quemadmodum verò nonnullis per accidens, non per se, licuit doctrinam illam tradere: sic eam praticare per principia extrinseca, nonnullis fortasse licuit extra materiam juris naturalis, saltem indoctis, per submissionem judicii sui ad judicium Pastorum, vel Directorum suorum, quos bonâ fide crediderunt non docere nisi veritatem, modò rectâ intentione in consultatione processerint, nec dubitationem, suspensionem, vel formidinem ullam habuerint, quòd Pastor, vel Director, seu alius vir doctus, ab ipsius consultus non benè ipsis responderet. Ita tamen inde pro doctrina sua Terillus conficere potest: utpote quæ falsa esse non desinit, ex hoc quòd per accidens (ob bonam fidem vel inculpatum errorem) subinde excusati fuerint, qui eam vel docuerunt, vel praticarunt.

CAPUT LXXV.

Ostenditur, secundam, tertiam, quartam, nonam, & decimam-quartam rationem Terilli levissima esse armatura, atque in præcipuum ducere.

846 **S**ecundò Terillus n. 35. arguit sic: in materia fidei licet sequi opinionem minùs probabilem, relicta probabiliori; ut videre est in materia de immaculata Virginis Conceptione, in qua licet utramvis partem tenere. Ergo & in materia morum.

Respondeo 1.º argumentum istud esse levissimum, illiusque antecedens ex dictis cap. 64. falsissimum, & ducens in præcipuum. Utpote ex quo sequeretur ab infidelitate excusari infidelem, qui non credit, ductus opinione minùs probabili. Contra Ecclesiæ declarationem.

847 **N**ec dicat Terillus, se loqui de materia fidei, in qua utraque pars est certò probabilis, & in qua, per consequens, neutra est certò revelata. Propriè enim nulla est materia fidei, nisi certò revelata; sicut propriè nullus est assensus fidei, nisi qui nititur revelatione certâ. Aliàs vera esset propositio 21.º

ab Innocentio XI. proscripta: *Assensus fidei supernaturalis, & nullis ad salutem (qualis est omnis assensus fidei verè & propriè dictæ) stat cum notitia solùm probabili revelationis, immò cum formidine, quâ quis formidet, ne non sit locus Dei.*

Itaque propriè loquendo, in materia fidei ab Ecclesia definita, utraque pars contradictionis esse non potest probabilis respectivè ad fideles, sed ad summum respectivè ad infideles, qui Romanam Ecclesiam non recipiunt, & quibus fidem nostram probabilem, vel probabiliorem videri contingit; & suam nihilominùs adhuc videri certò probabilem; tum ob rationes, quas existimant graves & solidas (licet reverà non sint) tum ob auctoritatem Doctorum suæ sectæ, quos inter non desunt, qui ab ipsis habeantur viri docti & probi. Probabilitas namque non est quid absolutum, sed respectivum, ut vidimus n. 374. infidelibus proinde illud ipsum esse potest probabile, quod fidelibus est certissimè factum. Confer quæ dixi n. 406.

Respondeo 2.º articulum immaculatae Conceptionis non esse articulum fidei, nec adhuc esse fidei divinæ credibilem; tamen veritas ipsius tot & tantis argumentis jam constet, ut sit proximè desinibilis, & accedente Ecclesiæ definitione, futurus sit articulus fidei, seu fidei divinæ credibilis.

Respondeo 3.º articulum istum esse probabilius, immò probabilissimè in Scriptura vel Traditione revelatum; sed eos, qui probabilius & probabilissimè credunt revelatum, non posse credere non esse talem, vel non esse verum. Quia nemo credere potest non revelatum, quod sibi videtur probabilius revelatum; nec à vero alienum, quòd credunt revelatum. Neque hoc Thomista faciunt, dum immaculatam negant Virginis Conceptionem. Neque enim negarent, si probabilius revelatum crederent.

Tertiò n. 45. arguit, ex vulgari ista cantilena de non sufficienti promulgatione legis, aliquid vetantis, dum post omne studium non habetur certa, sed probabilis dumtaxat notitia illius. Sed & istud argumentum imbecille esse, atque in præcipuum ducere, constat ex dictis cap. 27.

Quartò n. 60. arguit sic: hoc ipso quòd post omnem conatum adhibitum, non solùm incertum est, an talis & talis actio verita sit, sed & probabile est veritatem non esse, legitime inferitur nullâ lege veritatem esse. Tum quia *stultissimi est hominis, præceptis velut obligatoris parere velle, quæ utrum vera sint, an falsa, dubiatur.* Lactantius l. 3. Instit. c. 27. Tam quia si lex vetans existeret, post adhibitam diligentiam certò innotesceret. Tum quia lex vetans in dubio non præsumitur, sed probari debet. Tum denique quia lex incerta certam parere nequit obligationem.

Respondeo idem de isto argumento, ac de præcedenti. 1.º namque Lactantium extra rem